

Állásfoglalás

Áprilisi számunkban közöltük az FM tájékoztatójára adott különféle szerződések véleményét a vadgazdálkodás és a vadászat szabályozása tárgyában, mely a törvényelőkészítést volt hivatott segíteni.

A Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetsége azóta eljuttatta a Szerkesztőségbe önálló állásfoglalását, melyet most közreadunk. Elkerülve azt a látszatot, hogy e Szövetség csak a Magyar Vadászati Kollégium – ugyancsak az áprilisi számban közölt – főbb állásfoglalásával értene egyet.

Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetsége

Földművelésügyi Minisztérium
Dr. Lovász Csaba Úr helyettes államtitkár

Tisztelt h. Államtitkár Úr!

A magyar vadászok jelentős részét tömörítő Szövetségünk tagjai – a vadászatnak csak a terhet viselő földtulajdonosokhoz hasonlóan – az új törvényekről (mindenekelőtt a vadászati törvényről) várják a jelenlegi tarthatatlan helyzet gyökeres változását.

Sajnálatos módon e jogos várakozásnak a véleményezésre küldött Tájékoztató távolról sem tesz eleget. Tartalmából ítélve annak szerkesztői – a legjobb esetben! – nem elemezték kellőképpen, tárgyilagosan a jelenlegi helyzetet, nem tárták fel a visszasságot okozó okokat, nem tűzték ki világosan az elérendő célokat, nem határozták meg a kialakítandó új rendszer alapelveit és nem számoltak a javaslatba hozott megoldások várható gyakorlati következményeivel.

Összességében alkalmatlan arra, hogy a vadgazdálkodás és vadászat törvényi szabályozásának alapját képezze.

A Tájékoztató alcímében csupán a szabályozás lehetséges változatainak előterjesztését ígéri, a Bevezetésben pedig arra utal, hogy az előkészítés alapvető kérdése a vadászati jog tulajdonának és a vadászatra jogosultak körének meghatározása. Ahelyett azonban, hogy mindenképp ezekben a kérdésekben adna teljes körű, felelős döntésre alkalmas helyzetelemzést, felvázolja a szükséges törvényi szabályozás egyéb sarkalatos elemeit is. Ez önmagában dicséretes is lenne, csak hogy azok jelentős része nem a kívánatos megoldást, hanem az adott anak-

ronisztikus rendszer megtartását, sőt megerősítését szolgálja.

A Tájékoztató részleteihez fűzött megjegyzéseink előtt hangsúlyoznom kell, hogy Szövetségünk nem a vadászat egyesek számára méltatlanul terített asztala mellett követel helyet tagjainak, nem a koncon akar osztozkodni, hanem a valóban korszerű, az örökölthetektől mentes, kialakuló társadalmi rendünkhöz illő, vadászati kultúránk hagyományaihoz méltó jogi szabályozást igyekszik elősegíteni.

Az ilyen célt szolgáló vadászati törvényt – véleményünk szerint – csak a következő alappillérekre lehet felépíteni:

1. A vad uratlan jószág (res nullius). (Kevés kivétellel Európában nem véletlenül ez az általános gyakorlat. Az államnak megvannak az eszközei a res nullius hatékony védelmére is. Az is tény, hogy a nehéz anyagi helyzetben lévő tulajdonos állam könnyebben nyúlhat napi gazdasági gondjainak enyhítése végett saját tulajdonához, mint a törvénnyel védett uratlan jószághoz. Az állami tulajdonlás hívei-

nek egyik mögöttes szándékú „nyomás” érve a közelmúltban a Vadászlapban is hangoztatott: az élővad által jelentett terhet viselje a tulajdonos állam és ne a vadászatra jogosult vadásztársaság.)

2. A vad az élőhelyeként adott ökoszisztéma pótolhatatlan értékű része, a fennmaradását, fejlődését garantáló törzsszállományának legszigorúbb eszközökkel való hathatós védelme a tulajdonlás módjától függetlenül is az állam feladata. Hasonló jelentőségű a szerepe és felelőssége az államnak az élőhelyet veszélyeztető mértékű, vagy a vadállomány degradálását előidéző túlszaporodás elleni védekezés is. A vadállománnyal való bármilyen célú gazdálkodás csak e két – természetvédelmi szempontból determinált – szint között engedhető meg.

3. A vadgazdálkodás a termőföldön folyó gazdálkodás kiegészítő vagy esetenként alternatív módja, a föld tulajdonosának (használójának) egyik lehetséges bevételi forrása.

(A vadállomány, az élőhelye és az ott folytatott alaptervekenység közötti összefüggés oly szoros, hogy azok összehangolására csak az egész tevékenység minden részletében egyaránt érdekelt tulajdonos (használó) képes. A vadgazdálkodás erőszakos elkülönítése ökológiai és ökonómiai abszurdum. Elviselhetetlen hátrányaira a mai gyakorlat szolgáltatja a cáfolhatatlan példát.)

4. A vadászat sport, szórakozás, annak igen nemes, egészséges módja, de ez nem ok arra, hogy művelője mások rovására megkülönböztetett elbírálásban, burkolt törvényi támogatásban részesüljön.

Az erdei vadkárhelyzet Ausztriában

nem akar javulni. Valamikor parasztlázadások törtek ki miatta, 1849-ben császári pántens írta elő terítését, századunk 50-es éveitől országos erdőeltér ellenőrző és 1992 óta még az erdőmunka alatti újulat csipkedését is számba veszi. Az erdészeti főhatóság 1989 óta járásonkénti helyzetjelentést kér és évente be kell számolnia az országgyűlésnek az erdők állapotáról. Az 1993. évben többek közt mondja: „csupán az erdők negyedében lehet védelem nélkül valamennyi őshonos fajt felújítani, az erdők felében meghúszul az elegyítés és további negyedén az erdőtörvény még minimális követelményeinek sem lehet eleget tenni.”

Az erdészet mást alig tehet, mint üzemtervi nyilvántartásaiban évről évre ezt a változatlan helyzetet rögzíti. Volt eset, hogy 1935-ben egyik helyen még 25% jegenyefenyőt állapított meg, 1990-ben ez már 0,25%-ot tett ki... Alsó-Ausztriában a számokból olvasni nehezebben tudók részére szobanagyságú ellenőrző kerítések (mintaterületek) hálózatával teszi szemléletesebbé a károkat az erdőfelügyelő. Az egyszerű megoldás még várat magára, de kell ilyennek lenni, mert egyes erdőgazdaságokat – igényes vadászat mellett – nem terhel vadkár.

(ÖFZ 1995. 4. Ref.: Jérôme R.)

5. A vadászati jog a föld tulajdonosát (használóját) illeti, ahogyan ez szinte valamennyi európai államban van és ahogyan nálunk is volt és kiválóan működött a második világháborút követő felfordulásig.

6. A vad által, a vadgazdálkodással és a vadászattal okozott kárért a vadászatra jogosult objektív felelősséggel tartozik.

7. A hatóság következetes szigorral bár, de csak természetvédelmi és etikai oldalról kell, hogy őrkdjön a vadászat törvényes rendje fölött. (Hogy a törzsszállomány fölött mennyi vadat tart a föld tulajdonosa és hogy azt milyen formában használja, csak saját elhatározásától függhet. A nagy terítéket biztosító vadállomány tartását megtiltani vagy túrését elrendelni egy, a tulajdonjog szentségére épített piacgazdaságban és modern demokráciában nem lehet.)

8. A hatósági felügyelet és a gazdálkodás ezen a téren is minden szinten szigorúan elkülönítendő. (Súlyos anyagi, erkölcsi és szakmai károk forrása ma is, hogy a gazdálkodó és a felügyelő, a bérbeadó és a bérlő a legtöbb esetben egy és ugyanaz a személy. Ez a triviális összeférhetetlenség a legfőbb oka annak, hogy a közönség milliórdos kára mellett ténylegesen veszélyeztetett a vadállományunk, annak ellenére, hogy hatályos törvényeink értelmében ma is az állam a vad és a vadászati jog tulajdonosa! Nem nehéz kitalálni, hogy miért tartják mégis egyedül üdvözítőnek a vadászati jog jelenlegi használatát az állami tulajdonlást és a tulajdonosi jogok hatóságai útján való gyakorlását.)

9. A vadászat minden magyar állampolgárnak – aki a törvényben előírt

feltételeknek megfelel – alanyi joga kell hogy legyen. Az esélyegyenlőség csak a jelenlegi struktúra felszámolásával teremthető meg.

10. A vadgazdálkodást, vadászatot nem szabad tovább politikai kérdés-ként kezelni. (Remélhetőleg végre ezen a téren is elérkezett társadalmunk a fordulóponthoz, hiszen az eddig eltúrt politikai indíttatású gyakorlat nem illeszthető sem a szocialista, sem a liberális eszmerendszerbe.)

Abban a reményben, hogy a törvényi szabályozásnak nem ez a Tájékoztató az alapja, annak részletes bírálata és módosítása helyett az alábbiakban csupán néhány, a fenti alapelvekkel ellentétes részletre hívnánk fel a figyelmet.

ad 3. A törvénytervezet előkészítésének előzményeit eléggé leegyszerűsítve tárgyalja a Tájékoztató. A fejezet felét az 1990. évi tvr. 82. § (1) f) – a törvény-előkészítés szempontjából lényegtelen – pontjának szenteli, de nem is említi a törvény-előkészítés megakadályozásának és kudarainak valódi okait.

ad 4. Az 1993-as politikai döntéstől való eltérés, visszakanyarodás teljességgel érthetetlen, hiszen az nem egyszerűen az előző koalíció döntése volt, hanem azt valamennyi parlamenti párt választási programjában is egyértelműen, határozottan rögzítette és az utóbbi hónapokig valamennyi érdekelt állami és társadalmi szerv is magáévá tette.

ad 4.2. Az első bekezdésben újra felbukkannak azok az elemek, amelyek a legutóbbi törvénytervezetet is tárgyalásra alkalmatlanná tették. Nevezetesen az a szándék, hogy a vadászati jog tulajdonlását névlegessé tegyék, de a valóságban a föld tulajdonosa (hasz-

nálója) effektíve ne gyakorolhassa a jogait. Ezt a magántulajdonosok esetében a 100 ha alatti tulajdonosoknak (gyakorlatilag a nagy többségnek) a joggyakorlástól való teljes megfosztásával és a vadászterületek alsó határának indokolatlan felemelésével igyekeznek elérni. Az állami földterületeken pedig az FM miniszter (gyakorlatilag a vadászati hatóság!) kezében hagyná továbbra is a vagyoni értékű jog hasznosításának jogát, figyelmen kívül hagyva, hogy ezt a jogot a hatályos törvény is csak átmenetileg – a vonatkozó törvény megjelenéséig – ualata az FM miniszter hatáskörébe. Ezzel a megoldással éppen az egymillió hektár állami erdőben – ahol a nagyvadállomány meghatározó része él – minden eddiginél jobban, törvényileg is elkülönülne az erdőgazdálkodás részét képező erdei vadgazdálkodás.

ad 4.3. Ismervén a jelenlegi birtokszerkezetet és a Tájékoztató készítőinek a minimális vadászterületre vonatkozó elképzelését, ennek a variációnak csak elvi jelentősége lehet. Ez a változat csak arra jó, hogy a vadászati hatóság a minden más területen visszaszorítandó etatista törekvéseit segítse.

ad 5.1. A Tájékoztató a vadászterületek összekeverti, összemossa a vadgazdálkodási körzettel. A felsorolt kritériumok nem a vadászterületekre, hanem a vadgazdálkodási körzetre vonatkoznak. Vadászni ugyanis kisebb területen is lehet, szakszerű vadgazdálkodást folytatni viszont sok esetben 4000 hektáron sem. A minimális vadászterület nagysága Nyugat-Európában: Ausztria 115 ha, Franciaország 6–20 ha, Németország 75 ha. Magyarországon a háború előtt 200 kh volt és kiválóan működött. A vadászterület eseté-

Jönnek a farkasok – meg az ügyvédek

A veszélyeztetett fajokról szóló törvény megjelenése óta az USA-ban leghevesebben vitatott környezeti hatástanulmány a szürke farkas visszahonosításával foglalkozik az északi Sziklás-hegység erdőterületein, Idaho és Wyoming államokban.

A fokozatos visszatelepítésről rendelkező tervet a belügyi és a földművelésügyi államtitkár tavaly írta alá. A telepítés egyik bázisa a Yellowstone Nemzeti Park területe, ahol a park új lakói számára a múlt évben három fél hektáros akklimatizációs karámot építettek, és az első farkasokat már 1994 novemberére várták. November 25-én azonban az amerikai agrárszervezetek és a sziklás-hegységi államok törvényvédő szövetsége keresetet nyújtott be „azonnali és helyrehozhatatlan károk megelőzésére”, mivel a természetvédelmi hatóságok nem egyeztettek a he-

lyi farmerekkel. A felperes szerint farkasok most is vannak, ráadásul az importálni tervezett kanadai farkasok nem alkalmasak a beilleszkedésre a Sziklás-hegység ökoszisztémájában. A Wyoming-i bíróság a keresetet egyelőre elutasította azzal, hogy az állatállományban várható károk spekulatív természetűek, százelejei mendemondákon alapulnak, és a környezeti feltételek ma gyökeresen különböznek a századelőtől.

Az időközben már befogott és a törvényességi hercehurca hatására elengedett kanadai szürke farkasokat ismét befogták, és 1995 januárjában – kisebb népünnepély keretében – az első 18 farkas megérkezett a Nemzeti Parkba. Az állatszállító konténer helyszínre vitelében személyesen résztvett a belügyi államtitkár. A folytatódó fellebbezések és törvényességi viták ellenére a telepítést a Sziklás hegység erdeiben tovább tervezik folytatni, mintegy 3-5 évig, amíg több, egyenként mintegy 100 egyednyi állomány állandósul.

Dr. Máttyás Csaba / Placerville, USA

ben a 4000 hektár minimális terület-nagyság törvényi megköötését a meglévő helyzet konzerválásán kívül semmi más nem indokolja.

Amennyiben az apró- és nagyvadas területek elkülönítéséről lemondunk, a vadászterület alsó határát 200 hektárban célszerű megállapítani. Nagyvadas területen az alsó határ 500 hektár lehet.

ad. 5.2. A vadaskert és vadaspark ténylegesen speciális módja a termőföld hasznosításának. A tulajdonra épülő piaccgazdaságban egyszerűen képtelenség a tulajdonosi jogok ilyen korlátozása. Különösen érthetetlen ez az álláspontra a vadászati jog állami tulajdonban tartása esetén.

ad. 6. A haszonbérleti díj megállapításába való állami beavatkozás megengedhetetlen – főként a Tájékoztató által elképzelt formában.

Földtulajdonhoz kötött vadászati jog esetén milyen jogon szabhatja meg az állam a díj megállapításának módját? Miért nem rendelkezhet vele a tulajdonos – az ésszerű jogszabályi kor-

látok között – úgy, mint egyéb vagyonnal? Állami vadászati jog esetén miért éppen a vadászati jog bérleti díját szorítaná korlátok közé a miniszter? És miért éppen az állami tulajdon esetén tilos a licit, amikor az állami vagyon hasznosítása kívánja leginkább a nyilvánosságot? Ezekre a kérdésekre a jelenlegi gyakorlat adja meg a választ.

A volt haszonbérleti elővásárlási joga – legalábbis az új rendszer bevezetése alkalmával – nem a gazdálkodás folytonosságát, hanem a birtokolt előjogok megtartását szolgálja.

A hatósági jogkörről felruházott FM Hivatali állami vadászati jog esetén sem lehet haszonbérbe adó.

ad. 8. Nagyvadas területeken a vadgazdálkodási tervek az erdészeti üzemterv részeként készülhetnek.

ad. 9. A megyei vadászati igazgatási feladatok szerzőjének „kis módosítása” aligha szolgálná kellőképpen a szükséges, helyenként radikális változásokat.

Az önálló Vadászati Felügyelőség felállításának gondolata önmagában is meglepő az államháztartás egyszerűsítésének idején, a hivatásos vadász állami státusza pedig egyszerűen értelmezhetetlen a mai világban.

A vadászati hatóság létszámának növelése csak akkor lenne indokolt, ha az állami beavatkozás mértéke és

módja a Tájékoztató szerzőjének kívánsága szerint növekedne és továbbra sem venné számításba az állam, hogy csaknem a teljes nagyvadgazdálkodás felügyeletére készen áll az erdőfelügyelőség a vadgazdálkodás terén is megfelelően képzett személyi állománnyal. Az erdőfelügyelőség mellett az erdőben önálló vadászati felügyeletet is működtetni nem kevésbé luxus vagy abszurd, mintha az erdőfelügyelet mellett külön fafelügyeletet is létrehoznánk – ha nem vonjuk kétségbe, hogy a nagyvad ugyanúgy része az erdőnek, mint a fa vagy az erdő egyéb alkotóeleme.

ad. 10. Az előző bekezdés helyes módzata a következő lenne: „A vadászatra jogosult köteles megérteni a szarvas, a dám, az őz, a muflon, a vad-disznó és a nyúl által a mezőgazdasági kultúrákban és az erdőben okozott károkat.”

A fentiekben vázolt vélemény teljes összhangban van Szövetségünk célkitűzéseivel, s annak lényeges pontjait a közelmúltban tartott I. Országos Kongresszusunk egyértelműen megerősítette.

A véleménynyilvánítás lehetőségét köszönve, tisztelettel

dr. Kovács Árpád
elnök

Tata, 1995. március 6.

A császármadárnak – mogyorós fajdnak – a természetet közelítő erdőgazdálkodás lehetőségét jelző értékét fedezték fel és elterjesztésére Németország-szerte indítanak most mozgalmat.

Ennek az utóbbi években már elfeledni látszó és kihalással fenyegetett vadnak fő tápláléka a barkák, a rügyek, a bogycók, a vadgyümölcsök és a lágy szárú növényrészek; kedvelt tartózkodási helye a gyorsan újuló sarjerdő, a csoportos felújulású szálerdő, általában a változatos szerkezetű állomány, a gazdagon kiképzett erdőszélék; az egyéb vadtól (vaddisznó!) lehetőleg mentes területek, ahol a földön zavartalanul költethet.

A mozgalom most elsőknek a még meglévő elterjedési területek számbavételével kezdődik. A főbb előfordulási helyeken bizottságokat szerveznek az érdekeltekből, és a főként nagy számú magánbirtokossal megfelelő kártalanítás mellett szerződésileg biztosítják az élőhely jobb kialakítását, állandó fenntartását, lehetőség szerinti bővítését. A jelszó a császármadár, de a várt eredmény ennél sokkal több, mert a szükséges intézkedések mind olyanok, amelyek egyben a természetet közelítő erdőgazdálkodást segítik elő.

Erdemes nekünk is felfigyelni erre, mert a közölt eurázsiai elterjedési térképen fehér foltként szereplünk...
(AFZ 1994. 20. Ref.: Jérôme R.)

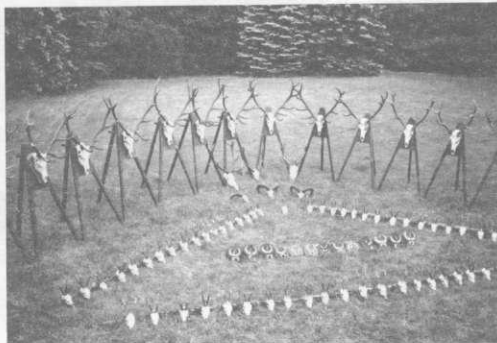
Lebukott egy illegális vadász!

A Pilis Parkerdő Részvénytársaság sajtótájékoztatót tartott egy lebukott vadász ügyében.

A piliscsabai lakos bérkilövő vadásztársasági tag. A házkutatás során a következő trófeákat foglalták le: 60 db őz, 14 db gímszarvas, 3 db dám, 3 muflon és 15 db vad-disznó.

A trófeaérték 7 109 000 Ft, a becsült húserték 1 312 000 Ft. A gyanúsított előzetes leartóztatásban várja a bizonyára tanulságos jogi csúsrést-csavarást.

(A szerkesztő némi magyarázattal tartozik a tudósítás ellentmondásos címéhez. Nemrég a barcsi vadásztársaság vadászházában voltam elszállásolva. A tavaly még trófeákkal roskadásiq teleaggatott falak most majd' üresen fogadtak. Megtudtam, hogy hajdani államelnökünk visszakérte az ajándékba adott trófeákat. Az érték nem becsülte fel a rendőrség. A húsertéktől ezen esetben eltekinthetünk.)

Papai Gábor

Öt év „termése”

Balatonfüred 11. Európai Bányász-Kohász Találkozó

Kísértetiesen hasonlított az időjárás az 1994-es dobogókői közgyűlésünkön átéltekhez. Fújta a szél, csapkodta a több mint háromezer főt befogadó sátor ponyváját. No persze a bányászokat sem faragták akármilyen fából, mert fegyelmelten vonultak az egyes küldöttségek a találkozóra. Megkapó látvány volt a sok egyenruha, a különböző zászlók sokasága, az összetartozás mindent átható érzése. Mint dr. Fazekas János, az OMBKE elnöke elmondta, Magyarországon került sor 1786-ban az első nemzetközi bányász-kohász kongresszusra Selmecbányán.

A mostani találkozó megrendezésének lehetősége nagy megtiszteltetés a magyar bányászoknak, kohászoknak, mert első ízben mi rendezhettük a volt keleti blokk országai közül.

A bányászok a Kárpát-medencében csaknem egyidős az ember megjelenésével. A Kr. e. kova- és festékbányászat legrégebb emlékeit Lovas, Sümeg és Tata helységek környékén találták meg. Az I-IV. századból, a rómaiak korából arany-, ezüst és sóbányászati emlékeket ismerünk. A népvándorlás után, a IX században a keletről érkezett magyarok honfoglalása előtt a Garam völgyében a kvádok bányászkodtak.

A XII-XV. században a magyarországi arany-, ezüst- és rézbányászat az európai termelés 30-40%-át tette ki. IV. Béla király 1245-ben kiadott jogkönyve és számos levéltári dekrétum, dokumentum utal a korabeli magyar bányászat fejlett műszaki jogi viszonyaira.

A Kárpát-medence bányászatának fejlődését korlátozta a XIX. század végén a Habsburg uralkodók Ausztria iparvédő gazdaságpolitikája.

A bevonuló egyenruhás hölgyek és urak

Az első világháború utáni Párizs környéki békekben megvont magyarországi határon belül jelentős ércbánya alig maradt. A két világháború között a szénbányászat műszaki színvonalja közepesen fejlett volt.

A magyar bányászat gazdag múltjának emlékeit múzeumok, levéltárak őrzik. A bányászati történetkutatás és frás kiváló képviselői: Péch Antal (1822-1895), az első bányászati szótár alkotója, a középkori és korai bányászati kronológiák szerzője; Faller Jenő (1894-1966) 370 bányászati-kultúrtörténeti cikk és két könyv írója, a Központi Bányászati Múzeum alapítója (1957), továbbá Babics András, Kosáry Domokos, Paulinyi Oszkár és dr. Tárczy-Horvath Antal voltak a bányásztörténet egy-egy részterületének nevezetes művelői.

A Knappen-mozgalom: 1426-ban az Érchegységben a „Knappschaft” (bányásztömlő) szó a bányászok egymásért való bajtársiasságát fejezi ki. Ez a megnevezés a tisztán szociális gondoskodást jelentő tartalma következtében általánosan elterjedt. A XVI. és XVII. században a bányásztömlők majd az összes bányarendelet alkotóelemeivé váltak.

Figyelemre méltó, hogy a bányászatban már a XVI. századtól kezdve a szociális biztosítás egy törvényes módjával találkozunk, míg az általános törvényes társadalombiztosítás, amely az egész gazdaságot felöleli, nincs még 100 éves. Ez is jól kifejezi a bányászok különleges helyzetét az évszázadokon át. A bányarendelekek határozatai szerint a bányákhoz tartozóknak, így a bányahivatalnokoknak is, a helyi bányatestület tagjává kellett válniuk. A vezetőség választotta meg a testület rangidős tagját és a bányamestert.

A törvényes alapokon nyugvó legrégebb bányatestületi rendelkezés 1476-ból Goslar város tanácsának bányarendje, amelyhez akkoriban a híres Rammelsberg ércbánya tartozott. A rammelsbergi bányatestület rendjének végleges szövege 1532-ből való, és többek között ebben olvasható:

„Szombatonként mindenki tegyen egy fillért a perselybe. A bányatestület bizalmi ügyeljenek arra, hogy a pénzeszközök elosztása a szegények és a sérültek között a szükség és a jog előírásai szerint történjék.

Mindenki, akinek számára az orvosi kezelés díját kifizetik, önként vállaljon fel egy összeget, amelyet felgyógyulása után a testvérládába visszafizet. Ha egy bányásznak a közösből kölcsönre van szüksége, nyújtson biztos kezességet, hogy a szegény, beteg és sérült bajtársai általa kárt ne szenvedjenek. Az évente sorra kerülő pénztárvizsgálat során válasszanak mindig a következő évre négy új embert bizalmasnak. Kettő

közülük legyen aknász (kalapos ember), kettő pedig vájár vagy csillés. Aki a legtöbb szavazatot kapja, köteles a feladatot irányítani. Elutasítás nem lehetséges! A bányatestület kórházának vezetője vallásos, feddhetetlen ember legyen... Azok a javak, amelyeket a beteg a kórházba visz, elhalálása esetén a többi beteg hasznát kell szolgálniak."

Csupán a XVIII. században megjelenő kőszénbányák a fejtesben dolgozó minden vájárnak kezdetben egy hordónyi szenet juttattak a bányatestületi pénztár javára. A bányatestületek azonban nem kizárólag pénzeszközökkel segítettek, hanem már korán fenntartottak kórházakat is, amelyek így a legrégebbi, a foglalkozási ártalmakat kezelő gyógyító intézményeknek tekinthetők.

1964-ben kapcsolódtak össze először nyugat-európai szinten a bányász, kohász egyesületek és a bányásztestületek.

Egyidejűleg Luisenthalban megtartották az 1. Európai Egyesületi Napjukat is. Emlékművet avattak szerencsétlenség áldozatává vált bányásztársaik emlékére. A rendezvény a testvéri egyesülés születésnapja, amelynek különleges érdeme a bányászok és kohászok kulturális és történelmi értékeinek megőrzése, támogatása. (Volt olyan csoport, ahol a bánya már régen megszűnt, de az egyesület tovább él.)

A rendezvény egyik fénypontja volt a Tagore sétányon tartott egyenruhás felvonulás, melyen részt vett Schmotzer András elnök, és egyenruhás erdészek lelkes csapata is.

(Molnár László okl. bányamérnök és dr. Perschi Ottó írásainak felhasználásával összeállította: Pápai Gábor)

A bányamanó

Ruzsinszky László

TESTVÉR

Testvér!

*Ha leszállsz a néma föld ölébe
S a játszi napfény hűtlenül elbagy.
Oh mondd, nem nyílik-e ilyenkor
Esdő imára ajakad?*

Testvér!

*Ha bánya mélyén, örök sötétben
Hunyorgó lámpafénynél dolgozol,
Ha zubbog feléd a drága friss szén,
Örömteli szívvel nem imádkozol?*

Testvér!

*Ha az imbolygó kis Davy-lámpák
Megindulnak a napfény felé
S ha otthon víg gyermekkeacagás vár
Borulj le csöndben az Isten elé.*

Testvér!

*Ő nagy, Ő jó, Ő ezerszer áldott.
S míg sok másra örökös éj szakad,
Testvér,
Ő vigyászó szemmel őrzí, óvja
A bányászokat... a bányászokat.*

A gépkocsik uralmának véget kell érnie (Die Herrschaft des Automobils muß aufhören)

Az angol Királyi Környezetszennyezést Ellenőrző Szervezet (RCEP) véleménye szerint a brit utakon korlátozni kell a gépkocsik számát. A magánjármű-forgalom költségére vissza kell térni a nyilvános közlekedési eszközökhöz. Az utak kiépítése és szélesítése csak a közlekedési problémák és balesetek növekedését, valamint környezetszennyezést és ezzel az üvegházhatás növekedését vonja maga után.

(Naturopa Nachrichten, 1994. 11. sz. 3. o.)

Ref.: Bidló András)

Az ERFA-TOURS Kft. a DUNAKER Kft. és a

FAGOSZ

közös befektetéseként 1995. március 31-én alakult.

A Kft. az erdészet és faipar részére kíván elsősorban szakmai utakat és szakmai tanfolyamokat, rendezvényeket szervezni.

A szakmai turizmus minden fajtáját szeretnénk ajánlani:

- 20-40 fős csoportok kiutaztatása (egy-egy cégtől külön csoportok is),
- külföldről szakmai csoportok fogadása.
- Bel- és külföldi szakmai kiállításokon való részvétel megszervezése.
- Különböző tanfolyamok, rendezvények szervezése.

Tisztelt Utasaink! Partnereink!

Engedjék meg, hogy tisztelettel köszöntsem Önöket cégünk nevében.

Induló vállalkozásunk a szakma részére szeretnénk ajánlani az utazás, oktatás és rendezvény szervezéseket. Legfontosabb célunk, hogy a szakma elvárásainak megfelelő programot kínáljunk.

Szeretnénk „sok ügyfél – kis haszon” filozófiával olyan programokat szervezni, ahol a résztvevő jól érzi magát, mert azt kapta, „amit megvett”.

Kiemelten fontos feladatunk az európai színvonal, a pontosság, megbízhatóság, a biztonságos utazás, a tartalmas konferenciaszervezés érdekében.

Ezekben a nehéz gazdasági években is szükség van a szakmai kitekintésre a világba, a pihenésre, a baráti körben történő utazásra, melyhez szeretnénk programjainkkal ötletet adni. Kínálatunkból mindenki kedvére válogathat, ha „szakmázní” és pihenni vagy csak nyaralni szeretne. (Útjainkat repülővel, autóbusszal vagy saját gépkocsival indítanánk.)

Szeretnénk, ha cégünk dolgozóinak utazásához, szabadságuk, nyaralásuk tervezéséhez ajánlatainkkal segítségükre lennénk.

Kérjük, legyenek hozzánk bizalommal, észrevételeikkel, javaslataikkal segítsék munkánkat.

Megtisztelő bizalmukat köszönjük és érdeklődésüket várjuk.

1074 Budapest, Csengery u. 11. Tel/fax: 322-1636.

Molnár Jánosné
ügyvezető

Tibor bácsi őrangyala

A legidősebb somogyi erdőmérnök, a 83 éves Barthos Tibor pályakezdéséről emlékezik. Nem állítjuk, hogy esete jellemző lett volna. Ezt mutatja a hozzá hasonló tucatnyi napidíjas alföldfásító erdőmérnök esete is.

„1938. január 7-én végeztem Sopronban és rögtön bevoztam katonának. Leszerelése után, '39 őszén sehol sem tudtam állást találni. Írtunk a minisztériumba Molcsányi Gábornak is, aki a család régi ismerőse volt, mivel valaha Selmechbányán a nagyapáméknál lakott. Azt válaszolta, hogy amíg 12 végzett erdőmérnök napidíjasként alföldfásítással foglalkozik, nem tud segíteni, de utánuk én leszek az első...”

Keszthelyen, az Erdőrendezőszégen munkát tudtak volna biztosítani, de mindössze egy szobát kaptam volna, fizetést nem. Már majdnem ezt is elfogadtam, mikor hírt vettem, hogy Esztergomban a Primáciánál állás üresedik. Itt aztán sikerült elhelyezkednem. 180 pengő volt a fizetésem, 18 úrméter illetményfát kaptam, volt egy szobám Marótpusztán, és ami nekem nagyon fontos, vadászhattam is. Röviddel munkába állásom után kaptam egy üzenetet, hogy Iharosberényben – ahol apám 1903 és 1905 között gyakornoki idejét töltötte – szívesen alkalmaznának. Nem megyek én – mondtam –, jól érzem magamat Marótpusztán. Ám apám azt mondta, hogy akkor is illik elmenni az Inkey báró úrhoz, és megköszönni a lehetőséget. El is mentem és az öreg báró rögtön sorolni kezdte, hogy alkalmazás esetén mi mindent tud biztosítani. „Tudok adni 200 pengőt készpénzben, minden eladott hal- és vadtermék után két és fél százalék tiszti jutalékot, ingyenes orvost, ingenyapatikát, két pár lovat használatra, négy hold szántót uradalomilag megszántva, megművelve, a termény a padlásra felhordva, kerthasználatot, dísnótartási lehetőséget, 30 mázsa ocsút, 30 mázsa szemeskukoricát, napi hat liter tejet, évi 300 liter bort...” Hát ezt nem hagyhattam ki. Honfi úr, az iharosberényi adóügyi jegyző megállapítása szerint évi 12 ezer pengő után kellett adóznom. Ez bizony nagy pénz volt. Egy kis DKW autó 2200, egy Opel Kadett 3600 pengőbe került, de Keszthelyen egy többszobás villa ára 30 ezer körül kezdődött.

Kérdezte az öreg báró „aztán vadászni tud-e, szeret-e?” „Természetesen”, választottam örömmel. Azért ki is próbáltattam, ugyanis az elődöm nem jeleskedett túlzott vadásztudománnyal. Metzl Kamill bácsi, aki ekkor már Keszthelyen lakott, lejött Iharosba, befogatott és kimentünk a vadaskertbe. Lőttem egy selejtibikát, majd másnap a gágyi részben egy borzas borjút, a felvételim így sikeres volt.

De még volt egy külön „feltétel” is. A báró úr azt mondta, hogy nagy a főerdész háza egy embernek, meg kell nősnülni! No, ez nem volt probléma. Én már korábban is szerettem volna megnősnülni, de ehhez Esztergomban még nem voltak meg a feltételek. Nászútra Budapestre mentünk, távollétünkben az anyósom berendezte a lakást. A hazaérkezésünk csodálatos élmény volt. 1939 szeptember estjén Iharosberényből szánon, csilingelő lovasszánon mentünk Iharosba. Csillogott a hó, a házban égtek a villanyok...

A faluban egy kis egyenáramú hálózatról három helyen volt ekkor villany, a kastélyban, a malomban és a főerdész-házban. (Jelenleg itt működik a SEFAG Rt. iharosi erdészete.)

A gyönyörű iharosi időszak – átvonult rajta a háború is – nyolc évig tartott. 1946. január 1-én államosították a birtokot, a következő évben pedig áthelyezték Tibor bácsit egy másik erdészethez. Majd további négy állomáshely következett, és 1978-ban, 65 éves korában a SEFAG marcali erdészetiének igazgatójaként vonult nyugdíjba. Büszkén vallja, hogy hosszú pályája során, a rövid esztergomi időszakot leszámítva, végig a somogyi erdőket szolgáltatta.

Tibor bácsi örömmel fogadja a látogatókat, a fiatalabb kollégákat. Panaszkodik, hogy most már gyakrabban kell a jogosítványt érvényesítennie, és a Trabant is hamarosan újra műszaki vizsgás lesz. Dehát valamivel ki kell járni néha az erdőbe! Több, mint hatvan éve kinos precizitással vezetett vadásznaplóba az utóbbi években már ritkábban kerül új bejegyzés. Bár most közeleg a szalonkaszezon. Ki tudja?...

De mi van a címben említett őrangyalal?

Nos, Tibor bácsi a humorral is bőven átszőtt beszélgetés során egy-egy szerencsés eset kapcsán gyakran hivatkozik az őrangyalára. Való igaz, a sikerhez szerencse is kell, de a sportból vett mondás szerint a jó játékosnak szerencséje van.

Tibor bácsi pedig igazán jó játékos.

Detrich Miklós

Itt a lépegető erdei gép!

A németországi Düsseldorfban kiállították Észak-Rajna-Vesztfália erdőgazdaságának lépegető harvesterét. Ezzel egyidejűleg szimpóziumot tartottak az ilyen rendszerű gépmozgás elvi kérdéseinek, gyakorlati alkalmazásának, jelentőségének megvitatására. Közelebről a *bionika* tudományát vették górcső alá, aminek nevét a biológia és technika szavak összeolvastásával nyerték. Ez a két fogalom közötti szakadék áthidalására törekszik és meglepően új eredményeket mutat fel.

A kerék emberi agy szüleménye, jelentősen megkönnyítette a munkát. Amint a légi közlekedés a levegőben való mozgást az ég madaraitól leste el, ideje, hogy az erdész is hasonló alapon oldja meg gépesítési gondjait – tanuljon akár a hangyától is. A most kiállított és a finn PLUSTECH céggel kooperációban létrehozott, hat lábán járó szerkezet nyilván töle kapta a gondolatot és az erdőgazdálkodás számos területén – használatban, művelésben, műszaki munkákban – jelentős előnyöket ígér. A természetet közelítő erdőgazdálkodás fenntartható alappéneket mutatkozik!

Kezelése egyszerű, egyetlen botkormánnyal vezethető, rendkívül fordulékony, szélsőséges terepadottságokban is biztosan áll a talpán, mert központi ellenőrző szerve csak akkor enged tovahaladást, ha minden talpa biztosan ül. Megfelelő munkafejekkel számos feladatot láthat el.

(AFZ 1995. 13. Ref.: Jérôme R.)

Lélektani lelemények

Utat a munkakedvnek! Egy friss közvélemény-kutatási adat szerint ma Magyarországon az embereknek mintegy 80 százaléka *örömet leli munkájában* (ha van neki), vagy úgy emlékszik, hogy aktív éveiben örömmel dolgozott. Ez a megállapítás így szinte túlságosan szép, de lélektanilag nem különösebben meglepő. A munkavégzés sok kérdésű lelki igényt elégít ki: például sikerélményt nyújt, megadja a hasznosság érzését – és különben is: az ember rá van kényszerítve, hogy dolgozzék, s lelki béléke érdekében határozottan előnyös, ha sikerül meggyőznie magát, hogy az, ami elkerülhetetlen, tulajdonképpen nem is olyan rossz. Persze a közvélemény-kutatás kedvező eredményéhez az is hozzájárulhatott, hogy a fűltett kérdés nagyon általános volt, és mindenkit egy kalap alá vett, aki legalább egy mákszemnyi örömet lelt a munkájában.

A lélektannak finom műszerei: külön próbálapjai vannak a *munkával va-*

lő megelégedettségnek a mérésére. Az elégedettség mértékét már csak azért is érdemes figyelemmel kísérni, mert több olyan tényezővel is összefügghet – például a teljesítménnyel! –, amely a munkaadó szempontjából különösen fontos. Az angliai Bournemouth Egyetemen tevékenykedő Christopher Orpen erre a kérdésre keresett választ: vajon mi okozza azt, hogy az emberekben meglévő munkakedv, teljesítményvágy – nevezzük ezt motivációnak – nem mindig teljesedik ki a munkával való megelégedettség érzésében?

Orpen három ausztráliai pénzügyi szolgáltatásokat nyújtó vállalat 135 dolgozóját vizsgálta meg. Három kérdőívet töltetett ki velük. Az egyik a motivációt, a másik a munkával való elégedettséget mérte, a harmadik pedig a személyes *ellenőrzés* érzését. Ez utóbbi arra vonatkozik, hogy a ember érzi-e, s ha igen, milyen mértékben érzi: ő is kihathat a munkahelyén körülötte

zajló eseményekre, kikérik, meghallgatják a véleményét, hallgatnak a szavára. Orpen ezenkívül a cég vezetői által adott osztályzatok segítségével a dolgozók munkateljesítményéről is tájékozódott. Az eredményekből kiderült, hogy azok az emberek, akiknek nagy volt a motivációjuk, de személyes hatásukat gyengének érezték, sokkal kevésbé voltak elégedettek a munkájukkal, és sokkal gyengébb teljesítményt nyújtottak, mint társaik! Ez arra mutat, hogy a munkakedvnek könnyen útját szeghetik, még mielőtt az jó teljesítményben, jó munkahelyi közérzetben elérné végcélját.

A személyes befolyás érzése döntő tényezőnek látszik. Ám ne gondoljuk, hogy eszerint ki-ki a vezérigazgatója helyett szeretne döntéseket hozni. Az önkontroll érzetének megteremtéséhez általában már az is elég, ha a dolgozó a napi munkájával kapcsolatos kisebb ügyekben maga dönthet, s nem mindent kap utasítás formájában a főnökeitől. Hagyni kell „élni” az embereket – lélektanilag és gazdaságilag is ez az egyik legjobb befektetés.

Mannhardt András
(Élet és Tudomány, 1995/20.)